

סדר תנאים ואמוראים.

המאמר הזה אף כי רובו כולל כללי התלמוד אולם להיותו כולל גם כן קצת סדר תנאים ואמוראים נקרא בפי הקדמונים בשם האחרון הזה' והוא נדפס ראשונה מתוך כתב-יד ישן על ידי הגאון ר' חיים יוסף דוד אוילא' בספרי ועד לחכמים חלק שני' והחכם שמואל דוד לוצאטו חזר והדפיסו פעם שנית בכריס חמד רביעי לפי שתי נוסחאות אחרות אשר מצא האחר בכתב-יד קנין החכם כמר יוסף אלמנצי' והשנית בכתב-יד מחזור ויטרי' ולדעת שדל חובר המאמר הזה בערך שנת תרמ"ה לאלף החמישי' ועתה כברני החכם רי"ל דוקוס בנוסחא שלישית מתוך כתב-יד מחזור ויטרי' הנמצא באוצר אוקספירד' ולהיות ענין המאמר הזה שגיר בפי הקדמונים' ונסמכים עליו בכללי התלמוד ופסקי הלכה, ויען הנוסחא הזאת משונה מעט מהנוסחאות הראשונות. אמיתי להדפיסה עוד פעם'

אמנם במקרה כל כתב-יד ישנים גם מקרה הכתב-יד הזה' המאמרים מוטעים' והענינים מקוטעים ורק מנח שתי הנוסחאות הראשונות תקנתו הדברים בנוסחא הזאת' ואת אשר שניתר המצא בסוף המאמר' כי החכם רי"ל אך העתקה משופשפת נתן בידו' ועלי היה לטהר אותה מכל סיגיה' ולבל ילאה הקורא בבקשו לטעות ולפלט הדברים עם הנוסחא הקדומות' הוספתי אצל כל מאמר ומאמר הסימן הרשום בספר ועד לחכמים ועל פי הסימן הזה יוכל בנקלה למצוא פשר דבר:

ומהיכן אמר סר מעקר דבריו (סו). וכל מקום שנאמר אמר רבמנא הלכה למשה מסיני (טו). וכל היכי ראינא הנא תוספתא היא על המשנה ורובו אוחה חכמים בגמרא, ותוספתא זו שאמרו שהיא תוספת על המשנה אינה ת"ר, כמו שכתוב בסוגיא שכל תנו רבנן תוספתא היא (סו). וכל היכי ראינא חסורי מחסרי והכי קתני זה שני' אהו חסורי מחסרי בגמרא ואמרו חכמים חסרי זה מן המשנה וכן ראי למשנה לומר זואיל ולא אמר המשנה חסריה חכמים בגמרא (סו). וכל היכי ראינא כל היכי למה לי צריכא תתור ואמרו וצריכא כלומר הני תריוורו דודא אינון ושין קדחא דברי זו צריכא דברי זו צריכא שדריהן שוין ואין בניהם קושיא ולא פלוגת', ולא באו שחדין אלא לפרש ולפסק פלוגתא דחכמים שהפליגו למעלה שאם היה אומר צריכא ולא היה אומר וצריכא לא היה אדם חכם יודע מה אורה פלוגתא או הלכה והיה בה ספיקא גדולה לך נתנו אות לשחדין כדי שלא תוכל לשעזן עליהם כלום ולא תהא לך בהן ספיקא כלל (ע). וכל היכי ראינא הא חו למה לי כלומר הוסיף ואמר זו הלא כבר אמרה פנים אודות או בפרק פלוני או בפרק זה הואיל ואמרו חכמים אותה שם. צריך היה לומר אותה שאם לא היו חזרין ואומרין כנאן היה לך בה ספיקא ומענה נדולה למען בה (סא). וכל היכי ראינא קושיא בתר קושיא ולא פסיקא הלכא חזי היכא כשי נמקום שיש מאלו שתי קושיאות רבו דברים הסתכל ועין שם יפה ידו, ומאותן רבו דברים תלמוד קושיא הראשונה והשניה (סב).

כל היכי ראינא אחר, והא אנון חנן, ורמינדי קושיא ולפרוכי קא אתי [ס], וכל היכי ראינא תיובתא דפלוני תיובתא אין הלכה כאותו חכם אלא כדבריו ותיובתא שובר כמו ששונה דברי חבירו [סא]. וכל היכי ראינא משה או לא משה כלומר פסוק זה ואינו מדבר בפסוקים אחרים ולכך אני אומר משה כאדם פנוי שאין לו אשה כך פירש משה פנוי הפסוק ולברו הוא ואין פסוק אחר שמדבר כמותו [סב]. וכל היכי ראינא ולא שנינו כלומר הלא כבר נתנו ונשאנו בענין זה במקום ילוי והשגנו השונה כבר בענין זה [סג]. וכל היכי ראינא והאן תנן אשינוי ליקו ולסמוך כלומר הואיל ונשאנו ויחננו בענין זה כ' פלוני והשגנו חסרות לחכמים נאילו שנינו נסמך עליהם [סד]. וכל היכי ראינא מחיב ר' פלוני לא בא אלא לאקשו ולפרוכי, מחיב גישו קושיא היא כמו תיובתא. וכל היכי ראינא איחבי ידו וידו הוא ותיובתא היא [עט]. וכל היכי ראינא אמר מר חשונה מאיתו ברייתא שהיא תוספתא ותוספתא תנו רבנן [סו]. וכל ברייתא שאינה ת"ר אלא כמו רחמיא ממנה אתה למד שהיא מותרת כהנים, וכל קל דחומר מותרת כהנים הוא שהתורה כולה אינה מהלכת אלא באלו שלשה ספרים משנה ותוספתא ותורה כהנים [סז]. וכל מקום שאמר מוצא אמר מר אחר למד שהשונה היא מאותה ברייתא שאמר למעלה מן אמר מר זה למעלה מהלכה שהיא קודם לזה אמר מר ומאותה הלכה שהיא למעלה אתה למד אם תוספת היא ואם ת"כ היא וממנה אתה למד הלכה כמי.

היא ומסתמך לך ולא ידעה במאי קמשהי
 הלכתא כמאן ומאן אמרה דזור והסתכל למשנה
 (א) וכל אותה הלכה שהיא שסיקא לך ומשנה אחת למד
 (ב) וכל תיקו ואיסורא לתומאדא דממונא לקולא
 (סא) וכל אדמיא קושיא היא (סא). וכל הויא
 קושיא היא כגון דהוי בה ר' פלוני (סב). וכל היכי
 דאיכא אדרבה תירוץ מלתא היא בלמוד שטא כך
 הוא ושטא אינו כך ומרשיץ איתיה בגבא (סג).
 וכל מקום ששינוי במשנה אמר ובר"א ואימתי
 ובגון הלכה למשה מסיני (י). וכל מקום שנאמר
 קשיא דבר הלוי הוא וכל כן תיובתא (יד). וכל
 מקום שאמר אמר ר' פלוני משום ר' פלוני לא רבו
 הוא, וכל מקום שאמר אמר ר' פלוני א"ר פלוני
 רבו הוא (טו טז). וכל מקום דאיכא מי בדלת ומי
 בדלת מלשעות מלאכה אמר (טז). וכל רבי מאיר
 ישראל וכל רב וסר מבבל (סז). וכל היכי דאיכא
 קמילני חגם משיבה הוא (עג). וכל תתי ל
 קללה היא (עד). וכל אירכר שמיח שמחא היא
 דשמיחה (עו). וכל עדות שהעידו בבתייהא דבר
 בור (עז). וכל היכי דאיכא השתא דלא איתמר
 הלכתא לא כמר ולא כמר דעבר כמר עבר דעבר
 כמר עבר וכן הלכה (עח). וכל מקום ששינה
 חלוקת בדלה ואחד מנרע בסיוע אחד מהם
 הלכה כרבי המכריע (עט). והיכי ריקא מקשיץ תרי
 אמוראים ותרין תנאים אהדי ולא אחמד הלכתא
 לא כמר ולא כמר דהוי אי איכא רבה בדידי תלמירא
 אין הלכה תלמוד במקום רב, ותן דעתך בגאול
 החכמים המסלינים זה עם זה שאכתוב לך ולא
 תשעה לעולם, הלכה כר"ע מחבירו ולא מחבירו
 כגון ר"א ור' עקיבא, מחבירו וכוונתו דחבירו הכם
 אחד כגון שהפליג עם חבירו או עם חבירו והלכה
 כר' יוסף מחבירו דלכתא כר' מחבירו ולא מחבירו
 (ש טו טז). ועוד הלכתא כר' בבל שרובין אבל לא
 במדינות (כג). והלכתא כרב נחמן דיני ורב
 אשי באיסורי [כד]. והלכתא כמר בר רב אשי בגולי
 תלמודא בר מסיך שביעה וממתבא הורעה מיך
 שביעה לשכנגדו שאינו חשוד ומתבא הודעה כגון
 ההוא דאוסין ליה וחבירו שהרי בכלתא באלו שנים
 אין הלכה כמר בר רב אשי (לח). והלכה כרבי'ל
 בל מקום. והלכה כרבי'ל בגולה משנה (כז).
 והלכה כר' שמעון ברבר שאינו מחוכין כגון להוציא
 דם בתולים בשבת דאינו מחוכין להוציא דם אלא
 לבעלה. וכגון פקק החבית שאינו מחוכין להחזמה
 אלא להוציא פ"ן שניהם מותרין וכן בבל דבר שאינו
 מחוכין כגון אלו הלכה כמותו (פ). וכל מקום
 שאמר ר' שמעון בן אלעזר בלא מחלוקת הלכה

כמותו (ק). אביי ורבא הלכתא טרמא בר סאלא
 שיחא דהלכתא כבאבי וסיפין יע"ל כ"ס (ש). רבי
 יוחנן ור' שמעון בן לקיש הלכה כר' יוחנן חוץ מהני
 תלת דהלכתא בירושלמי לקיש, הוא הדולק למעשרת
 והפילה (ביבמות פ' התולק), ותניא (ביש נחלקין)
 הסדלק לנכסיו וכו' רבה לאחד ומיעש לאחד השהה
 להם את הבטור, ותלמיאה הכותב מל נכסיו לבנו
 לאחד מותו האב אינו יכול למכור מסני שכתובין
 לבן וכו'. בזני תלת הלכתא טריש לקיש (לב). כל
 היכי דאיכא ר' אליעזר ור' עקיבא הלכתא כר"א, ר'
 סאייר ור' יהודה הלכה כר"א (ש). ר' יוסף ור'
 יהודה הלכה כר' יוסף. ר' סאייר ור' יוסף הלכה כר'
 יוסף. ר' שמעון ור' יוסף הלכה כר"א. ר' נחמיה ור'
 יוסף הלכה כר"א. ר' אליעזר ור' יוסף הלכה כר"א.
 בכל אלו הלכה כר"א מחבירו ראמירין ר' יוסף גימיקו
 עמר אבל עם נחלקו עליו חכמים הלכה כחכמים.
 ר"א ור' שמעון הלכה כר' שמעון (י). ר' יהודה ור'
 אליעזר בן יעקב הלכה כר"א (יג). רבי ור' אליעזר
 בר' שמעון הלכה כר' (יא). ר' ור' יוסף בר יהודה
 הלכה כר'. בר"א שאמר משמו אבל אמר משום
 אביו הלכתא כבאיו. ר' ור' יוסף בר שמעון הלכה
 כר' (יא). וכל מקום דאיכא ר' שמעון בר"א בלי
 מחלוקת הלכה כמותו (כב). רבי ורשב"ג הלכה
 כרשב"ג (כא). ר' אליעזר ור' יהושע הלכה כר"א
 (ש). ר"ג ור' יהושע הלכה כר"א (כא). ר"ע ור"ש
 הלכה כר"ע. ר"ע ור' יוחנן בן נוני ה' כר"ע (ש).
 ר' יהודה ור' נחמיה הלכה כר' נחמיה (יח). רבה
 ורב יוסף הלכה כרב יוסף (ל). ר' סאייר ור' שמעון
 הלכה כדברי המחמיר (כ). רב ור' יוחנן הלכה כר"א
 שמואל ור' יוחנן הלכה כר"א (לא). רב הונא ורב
 חסדא הלכה כרב הונא (לב). רב אחא ורבינא הל'
 כרבינא בר מארסצי בעי ומורקי. ואלו ג' הלכתא
 הן ושלשתן בפרק גזי הנשה, ובהללו אין הלכתא
 כרבינא אלא כרב אחא (לג). רב אשי ורב כהנא הל'
 כרב כהנא (לד). רב הונא ורב הל' כרב (לה). רב
 אשי ורבינא הלכה כרבינא (לו). סתם משנה ר'
 סאייר. סתם ביהמא ר' נחמיה. סתם ספרא ר'
 יהודה. סתם ספרי ר' שמעון. וכלהו אליבא דר'
 עקיבא וסיפין מני"ש [א]. סוף משנה ר' נתן. סוף
 הוראה רב אשי ורבינא. סוף ספרא סר רב גידא
 ומר רב סמוכא. ר' סאייר ור' יוסף ור' נחמיה ור"א
 הן יעקב ור' שמעון ור' יהודה ור' אליעזר בן שמסו
 בן יוסף בר יהודה ור' ישמעאל בר' יוסף ור"ש בן
 אלעזר ורשב"ג ור' אליעזר ור' יהושע ור"ג ור"ע
 ור"י בן נורי ביה שמאי ובית הלל כלהו תנאים.
 והיכי ומסתמך לך בהנא א' בהנאן או באמוראים

בתריהו לא קאחשיב להו [ה]. כל י"א רב נתן וכל
 אחרים ר' מאיר (ז). כל היכי דאינא סתם ואח"כ
 מחלוקת אין הלכה כסתם. מחלוקת ואח"כ סתם
 הלכה כסתם. מחלוקת דברייאא וסתמה דמשנה
 הלכה כסתם דמשנה. מחלוקת דמשנה וסתמא
 דברייאא אין הלכה כסתמא דברייאא (א). והיינו
 דקאמר רבי לא שנה חייא מלן. ותוספתא לא דבר
 מקוים הוא ולא דבר קצוב הוא, מפני שתוספתא
 ותורת כהנים שהיא ספרא דבי רב וספרי שחם
 חומש אלה שמות וחומש העשרים וחומש משנה
 תורה ששמו מדרש והללו נקראין בתלמוד ברייתא.
 יש מהן שהן הלכה ויש שאין הלכה. כל ברייתא
 שהולקין עליה בתלמוד אין הלכה כמותה. וכל שאין
 הולקין עליה בתלמוד הלכה כמותה. דהא מתניתין
 דרייקא שפי מברייאא, ומצינו בכמה מקומות דלית
 הלכתא כמתניתין, פ'עמי' אמרינן מתני' יחידא היא
 ופעמים אמרינן מנו ר"ע ועיקרין לה מן הלכתא,
 ופעמים אמרינן מנו בית שמאי היא לאפקי מב"ה
 דעיקרין ליה מהלכתא. כגון הושושה ציצית לעצמו
 וכו' [כ].

ממות משה ועד הלל הוקן ת"ר סורי משנה
 היו. מן הלל ואילך העני העולם והלשד שרה של
 תורה • ולא נשאר אלא ששה סורי משנה. רב
 רבה התחיל בהוראה. הרב עד רב אשי ורבינא
 מאתים שנה • והם היו סוף הוראה. ואחר אלו
 הם רבנן סבוראי שבוכותם נמתחו שמים ונרקעה
 הארץ. אמר בן עזאי כל חכמי ישראל דומין
 כקליפת השום חוץ מהקרת הוזה ומנו ר"ע בן יוסף
 ור' יחושע בן קרחה הוא בנו של ר' עקיבא [ב].
 כל מעשה בחסיד אחד א' מן ג' הוא. או ר' יהודה
 בן רמא או ר' יהודה בר אילאי או ר' יהודה בן
 בגא (כט). וכל היכי דאינא הני רב טפרא משום
 חד דבי רב ומנו ר"ג הוא (ל). במחלוקת רב
 ושמואל ותשנתה בתרייהו דפליגי בהך כגון אביי
 ורבא דפליגי על הך פלוגתא הלכתא כבתראי [ג].
 ואע"ג שאמרו חכמים הלכה כפלוני מחברו הינא
 דאינא רבנן בתראי דקי"מ בשעמי דהך דפליגי
 עליו הלכתא כתייהו [ד]. כל מידא ברייתא היא
 [ד].

לא ידעת אי בר זוגיה הוי אי רב תני בהדי מצי
 זשכחת לה מאלו שאכתוב לך למשה •
 הרי לך סדר חכמי' שהיו בתחילת סידור המשנה
 תחילת ההכמים היו • שמעון הצדיק מכנסת
 הגולה והוא ריבץ תורה בישראל. ואחריו אנשיגנוס
 איש סוכו. ואחריו יוסי בן יעזר ויוסי בן יוחנן.
 ואחריהם יהושע ונחמאי הארבל. ואחריהם יהודה
 בן טובאי ושמעון בן ששה ואחריהם שמעון ואבשליון
 ואחריהם שמאי והלל ואחריהם ר' שמעון ואחריו
 רבן גמליאל ואחריו שמעון בנו ואחריו ר' נחן.
 הרי לך סוף ההנאין (פט).

תחילת אמוראין • ר' יוחנן ורש לקש ואחריהם
 רב ושמואל ואחריהם רב הונא ורב חסדא ואחריהם
 רב נחמן ורב ששת ואחריה' רבה ורב יוסף ואחריהן
 אביי ורבא ואחריהם רבינא ורב אשי. הם היו סוף
 הוראה (פ). ואחריהם רב זגא ורב נמוט. הם
 היו סוף סבוראין (x).

הרי סדר חכמים שהיו בכל דור והיך אחרני
 דהוו תלמידיהו לא נחשב להו, ותן דעתך שמכאן
 אתה למד מאן הוי דבה ומאן הוי תלמידא ומאן
 הוי בר זוגא.

והרי לך סדר חכמים אחר. שמאי והלל היו
 בבית שני בסנהדרין. ורבן יוחנן בן זכאי קבל מהם
 והיה בחורבן הבית, וקבע ישיבה לתורה מ' שנה.
 ר' אליעזר ור' יהושע ורבן גמליאל קבלו מריב"ז •
 ר' טרפון ור' עקיבא ור' ישמעאל קבלו מר"א ומר"י.
 ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ור' נחמיה ור' אליעזר
 בן שמוע קבלו מר"ש ומר"ע. ורבי ור' נתן מר'
 מאיר והבירוי. ר' חייא ור' שמעון ברבי ובר קפרא
 ור' חנינא מרבי. הרי לך סוף תנאים •
 תחילת אמוראים. רב בבבל ור' יוחנן בא"י •
 תלמידי רב ושמואל רב הונא ורב כהנא ורב אסי
 ורב יהודה ורב נחמן. ולמשה מהם רב חסדא ורב
 ששת ולמשה מהם רבה ורב יוסף. ולמשה מהם
 אביי ורבא. ולמשה מהם רב פאא ורב הונא בריה
 דרב יהושע. ולמשה מהם רבינא ורב אשי (ס). הרי
 אלו שבבל. בארץ ישראל תלמידי רב' יוחנן רש לקש
 וריב"ל ור' אליעזר. ולמשה מהם רב אמי ורב אסי.
 הרי לך סדר חכמים שהיו בכל דור והני דהוו